

РЕЦЕНЗИЯ

Вх. № 276
..... 17.05 20.17 г.

ОТ ПРОФ. Д-Р НИКОЛАЙ ЕЛЕНКОВ ЛАЗАРОВ, Д.М.Н. СОФИЯ

**ПО КОНКУРС ЗА ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНАТА ДЛЪЖНОСТ „ДОЦЕНТ”
ПО НАУЧНА СПЕЦИАЛНОСТ 01.06.01 „АНТРОПОЛОГИЯ”
ЗА ИНСТИТУТ ПО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА МОРФОЛОГИЯ, ПАТОЛОГИЯ И
АНТРОПОЛОГИЯ С МУЗЕЙ,
БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ – СОФИЯ**

В конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент” по научна специалност „антропология” за нуждите на секция „Антропология и анатомия”, Институт по експериментална морфология, патология и антропология с музей (ИЕМПАМ) при БАН – София, обявен в Държавен вестник бр. 14/10.02.2017 г., документи е подал един кандидат: Виктория Светомирова Русева, доктор, главен асистент в същата секция на ИЕМПАМ-БАН.

Виктория Русева е родена на 08.05.1970 год. в гр. София. Тя е магистър по археология от Историческия факултет на Софийски университет „Климент Охридски” от 1997 година. През 1998 година постъпва като специалист в предшественика на ИЕМПАМ – Институт по експериментална морфология и антропология-БАН. Академичната ѝ кариера като асистент започва през 2005 година, от 2008 година досега е главен асистент в ИЕМПАМ-БАН. През 2003-2004 година провежда специализация по палеоантропология в университета в Тел Авив, Израел. След успешна защита на дисертационен труд на тема: *„Антропологични данни за промените в смъртността и продължителността на живота на територията на България от Неолита до Късното Средновековие”* през 2004 година ѝ е присъдена образователната и научна степен „доктор” по научната специалност „Антропология”. Виктория Русева владее на добро ниво английски, немски (представени сертификати), италиански и руски езици. Тя притежава сертификати за обучение по статистика и демография, компютърна грамотност и уеб дизайн.

Виктория Русева има 18 години трудов стаж по научната специалност „Антропология”, от които над 11 години на академична длъжност като асистент и главен асистент. През последните няколко години като хоноруван преподавател гл. асистент Русева е изнасяла лекционен курс (общо 135 учебни часа) „Антропология в археологията” в бакалавърска програма пред студенти на Великотърновски университет „Св. св. Кирил и

Методий” (2013-2016 учебни години) и по остеoarхеология, палеoантропология и физическа антропология (45 часа) в магистърска програма по специалност „Археология” в Софийски университет „Св. Климент Охридски” (2016-2017). През 2016 и 2017 години тя е участвала като лектор и с полеви изследвания в международен семинар към фондация „Балканско наследство”, Созопол. Русева е била ментор на практиканти по програма „Наука и образование за интелигентен растеж” на ЕС (2016-2017) и консултант от българска страна на дипломант от университета в Рединг, Великобритания (2011 година).

За неособено дългата си академична кариера, Виктория Русева кандидатства за заемане на академичната длъжност с общо 52 научни труда, вкл. автореферата на дисертационния труд, 13 от които са във връзка с дисертационния труд. Следователно за участие в конкурса на рецензиране подлежат 39 научни разработки, две от които (№ 26 и 52) са под печат (приложени служебни бележки, последната от 2014 година!). Профилът на научните ѝ публикации включва един колективен монографичен труд, глава от научна книга, две статии в българско списание с SJR индекс, 10 публикации в чуждестранни списания и научнотематични сборници и 25 статии (7 на английски език и 18 на български език) в наши издания. Русева е водещ автор в над 61% от тези публикации – в 23 от тях тя е единствен автор, в две – първи и в останалите е последващ съавтор. Персоналното ѝ участие в монографичния труд *“Прабългарският некропол при Балчик”*, издаден от Академично издателство “Проф. Марин Дринов”, представлява антропологично изследване на разкритите костни останки и палеодемографска характеристика на популацията от некропола, обобщени в една глава с общ обем от 70 страници. Написаната от Русева глава в електронната книга *“Могилен некропол от римската епоха край град Стралджа, Ямболско”* (публикувана в отделен том на електронното списание на Асоциацията на българските археолози) е посветена на антропологичен анализ на открития скелетен материал и обхваща 18 страници. Научният актив на Виктория Русева включва и 36 участия в научни прояви – 11 в чужбина и 25 у нас. Немалка част от публикациите на Русева са всъщност научни съобщения, които са отпечатани в пълен текст в научнотематични сборници от съответните научни прояви. Две от научните статии на кандидатката, публикувани в списание *Archaeologia Bulgarica* имат общ SJR индекс 0.180. Гл. асистент Русева е била член на изследователски екипи за разработване на два международни проекта и четири национални научноизследователски проекта.

Основните научноизследователски интереси на Русева са в областта на палеоантропологията, с тематична насоченост към антропологично изследване на костен материал от археологически разкопки. Основните авторски приноси от антропологичното изследване на човешки кости, датирани от неолита до късното средновековие са получените ценни данни за демографските процеси в изследваните палеопопулации от различните епохи. Статистическите данни от тези изследвания са анализирани и обобщени в дисертационния труд на кандидатката. Отчетени са патологичните изменения на скелетните останки, вкл. разпределението на намерената линейна хипоплазия на емайла (№ 14, 28, 42) и са направени конкретни изводи за нивото на адаптация на човешките групи към средата за обитаване. Получената информация е от значение за комплексно (биологично и социално) интерпретиране на археологически комплекси. Последващите изследвания на Русева добавят нови данни за възрастово-половото развитие на човешката популация в голям брой (над 50) серии и гробни комплекси, които са отразени в множество публикации (№ 15, 16, 23, 24, 26, 30-34, 36-51). Прилагайки комплексен метод за определяне на възрастта тя е успяла да идентифицира точната възраст на изследваните индивиди (31, 34). Получените данни от палеоантропологичното проучване на оскъдните костни артефакти от комплексите с кремация са дали възможност на авторите да направят комплексен анализ на археологичните комплекси и да публикуват находките от тях (№ 14, 15, 23, 24, 32, 43, 49). Друга група изследвания и публикациите по тях (№ 18, 19, 21, 22, 28, 29, 42, 45) са посветени на анализ на измененията на скелета на индивиди с изразени патологични белези на инвалидизация, вкл. върху средновековни серии (20, 44, 52). Получени са данни за разпространението на черепната трепанация (№ 16, 17, 27, 38, 45) и изкуствената деформация на черепа (14, 16, 23, 24, 43). При краниологичните измервания е приложен съвременен статистически клъстърен анализ (25).

В общодостъпните база данни (*Scopus*, *Web of Science* и *Google Scholar*) се открива оскъдна информация за цитирания на научните трудове на кандидатката. Приложената от Виктория Русева справка посочва, че нейните научни постижения са цитирани общо 22 пъти – 19 в чуждестранни и 3 в български литературни източници. В този списък са включени и 3 цитата в международни студии на предадени отчети на непубликувани резултати. Първият от тях (№ 9) обаче е автоцитиране на единия от съавторите (I. Hershkovitz) на цитираната статия. Приложен е също така допълнителен списък с 21 цитирания в национални издания и

бюлетини на археологическите открития и разкопки за съответната година на отчети с непубликувани данни на Русева. Те би трябвало да се приемат априори, тъй като в документацията липсват потвърдителни данни за достоверност на тези цитирания, освен това не са приложени цитиращите статии, от които да се прецени характера на посочените от кандидатката цитати.

В заключение констатирам, че участничката в конкурса отговаря на формалните изисквания на Закона за развитие на академичния състав в РБългария и на Правилника за неговото прилагане – тя притежава научно-образователната степен „доктор“ и е заемала академичната длъжност „главен асистент“ в продължение на 9 години. Анализът на кариерния профил на кандидатката показва, че тя има необходимия преподавателски и научно-експертен опит, показала е екипни умения като участник в разработването на международни и български научноизследователски проекти, но трябва да демонстрира способности за бъдещо научно ръководство на млади учени и изследователски групи. Макар и археолог по образование, Виктория Русева владее и прилага съвременни методи на антропологично изследване, но практическите резултати от тяхното приложение имат предимно локална разпознаваемост. Съществен недостатък на нейната научноизследователска дейност е сравнително слабата ѝ научна продуктивност, отразена в неголям (общо 13) за академичния ѝ стаж брой научни публикации в реферирани и индексирани научни списания. При това само две статии са отпечатани в българско научно списание с наличен (но твърде нисък) SJR наукометричен показател, а 10 (9 от тях с нейно водещо участие) са публикувани в чужди издания, вкл. в научнотематични сборници. Този факт е обективен показател за недостатъчно международно признание на нейните научни постижения, което намира логично отражение и в сравнително малкото цитирания на кандидатката в чуждестранни литературни източници – едва 16 цитата. Количествено тези наукометрични данни са под минималните (вкл. специфичните за научната специалност) изисквания на ИЕМПАМ-БАН за заемане на академичната длъжност „доцент“. Тези недостатъци се компенсират отчасти от съавторството на кандидатката в монографичен труд и глава от книга, както и от демонстрираната от Русева способност да дисеминира своите научни постижения сред антропологичната общност у нас и в чужбина. За да реализира своя потенциал, тя би трябвало обаче да насочи своите бъдещи усилия към активно публикуване в международната периодика на находките от своите изследвания. Въз основа на комплексна

количествена и качествена преценка на нейната цялостна научноизследователска и преподавателска дейност, макар и с неголяма вътрешна убеденост, давам положителна оценка на представената кандидатура и предлагам на научното жури да гласува позитивно за избиране на гл. асистент Виктория Светомирова Русева, доктор на академичната длъжност «доцент».

Рецензент:

(проф. д-р Николай Лазаров, д.м.н.)

17.05.2017 год.
гр. София